Број 42 У Новом Саду, у среду 25. фебруара (10. марта) 1909. Година XLIV

«Застава« излази сваки дан двапу, а та недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот од сваке реченице оваких ситних слова,

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XXXIII.

Била је народна песма, од које је остао у народу само један једини ред и то из средине. „Јаком иде Мара и сватови.“ (Сад тек иде Мара и сватови) Напред је ишла велика сјајна, звучна поворка и кад би човек мислио да је ту крај, загудио је гуслар: „Сад тек иде Мара и сватови.“

И државни одветник Акурти, спрема такву песму. Они, који гледају велеиздајничку парницу у Заграбу, виде 53 Србина на оптуженичкој клупи Оптужба тражи за све — смрт. И гледају два пуна стола „доказа.“ Чутура, флаша, застава, слика, везених женских кошуља, календара.

И сваки ко је год то видео, тврдо је уверен, да је видео и чуо што до данас нико нигде и никад није могао ни видети, ни чути, па чак ни сањати.

Али јест! „Сад тек иде Мара и сватови!“ Та забога људи заборавили сте на Срем Та тамо има тек Срба. Кажите Срему да није Србин, њега подилазе мрави од беса, кажите му да је Србин њега подилазе мрави од милоте. Па да видите тек чутуре у Срему. Та има их, на којима је изрезан, боже ми опрости — Краљевић Марко. Па што има тамо гусала. Па српских застава; па везова. Не могу се Лика и Банија у томе мерити са Сремом. А на оној великој Српској изложби у Загребу, Срем је најмање заступљен. Нит има његових чутура, нит има његових везова нит има његових ђетића.

Зато и довикује државни одветник Акурти;

„Јаком иду Мара и сватови.“

Срем се неће осрамотити. Нека само тражи у Срему Србе, наћи ће их. И наћи ће, да се они не стиде свога. А ако је то данас постала велеиздаја, само у Загреб с њима.

Међутим ако тако даље потраје и доживимо још неколико изложаба српских чутура у Загребу и још неколико оптужница, онда ће остати срамотан државни одветник Јер ће сам доказати оно што тврди да не постоји. Доказаће да у Хрватској и Славонији — има Срба.

Он је то и онако лепо почео да доказује а:

„Сад тек иду Мара и сватови!“ Но ако има Срба онда кад треба за њих вешала, ваљда ће морати, бити Срба и онда, кад треба за њих права.

* * *

Има једна цедуља. Управ није ни цедуља, него превијен табак хартије.

Неко је прекјуче о тој цедуљи рекао: „Доста обилата шпајзкарта “ А шпајзкарта то је као што знате јеловник, на коме бележе крчмари јела и подносе их госту.

Но оно је мало чудна цедуља Није била у крчми на столу. Него у џепу једног господина, који је дошао да тражи велеиздајнике по Срему. Тамо су побележена имена оних који су — проказани

И кад о тој цедуљи неко рече: „Доста обилата шпајзкарта“ не треба тек ја да вам кажем шта то значи. Та ће се шпајзкарта поднети ускоро загребачком судбеном столу, а државни одветник ће са оптужницом у руци прићи том столу и рећи ће: Изволте бирати господо!

А хоће ли господа омахнути руком и рећи: — Хвала! Ни смо гладни?!

* * *

Одавна ја мислим и мислим: Како је могуће наћи везу међу оним силним оптуженицима у Загребу?! И како се може из оне оптужнице истесати велеиздаја и direци за вешала. Па да се узму у помоћ и оне дрвене чутуре и дувањаре, опет тешко. И мотке од српских застава, слабе су.

Но данас ми поста ствар јасна. Дакле тако?! Државни тужилац предложио је, да се прочитају српске америчке новине. И читаће се!

Дабогме, то је већ сасвим друго што. Ако ћемо вешати Хрватској и Славонији неке Србе због онога, што српске новине у Америци пишу, онда ствар добија много ал' много озбиљнији вид.

Нека је слава Колумбу, који је пронашао Америку! Али кад већ ништа не може бити без Америке, како би било да доведемо државног одветника из Америке. Или да доведемо и оптуженике из Америке? Или би канда ипак било најпростије и најправије, кад би оставили да амерички државни одветници оптужују америчке новине, а суде им амерички судови.

Шта мислите, зар то никако не би могло бити?! За бога немојте бар да поникне пословица: „Због оног што у Америци пишу, у Хрватској и Славонији — вешају.“

* * *

Од кад је почела велеиздајничка парница, врло често се разбирам: Какво је време у Загребу?! Јер то тек знате, да да није свако време засве згодно. Наопако је, ако се оре у пљуску, а сеје у мразу. Па није свако време згодно ни за парницу, нарочито за политичку парницу.

Јуче и данас стижу из Загреба брзојави: Бију Србе и њихове пријатеље, а лармају и лупају прозоре на кући дра Медаковића. Заиста гадно време. А тако гадно време није за политичке парнице, у којима треба делити Србима правду.

Ја овде немам на уму Србе, него господу судије. Кад би ослободили Србе, како би било њима и њиховим програмима у овом времену.

Зато и опет велим: Гадно време за политичке парнице.

Парница због велеиздаје.

У Загребу, 24. фебруара.

— ШЕСТИ ДАН РАСПРАВЕ. —

На данашњој расправи поставио је државни тужитељ Акурти оптуженом Адаму Прибићевићу питања о „Колу Српских Сестара“, јужнославенским изложбама и мађедонским комитетлијама. Оптужени није ни на једно од ових питања одговорио. Него је рекао, да ће се о свему томе изјавити тек после преслушања сведока Ђорђа Настића. Исто тако ускратио је Адам Прибићевић одговор на питање, зашто је у затвору покушао да се убије. — На даљна питања тумачи оптужени опширно програм српске народне самосталне странке. — Државни тужитељ тврди, да су сви Срби у Хрватској и Славонији Власи. Оптужени Адам Прибићевић побија га историјским доказима. Акурти тврди даље, како су и застава српска и грб и ћирилица србијанска обележја. Оптужени енергично одбија оваква тумачења државнога одветника и побија га знанственим историјским разлозима. — Државни тужитељ предлаже затим, да се прочитају амерички српски листови од ове године. Бранитељи протестирају против овог неумесног и неоправданог захтева државнога тужитеља, но суд одбија њихов протест и наређује, да се захтевани листови прочитају. На то се читају амерички српски листови ове и прошле године.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Одговор српске владе на руски савет.

Најновије вести најбоље показују, да су сви они гласови о одговору српске владе на руски савет биле просте измишљотине. Јуче је у Београду издано полузванично саопћење, по коме коначан одговор српске владе није још послат. Министар Миловановић саопћио је само нацрт српског одговора руском посланику Сергејеву, а Сергејев вратио јуче српској влади тај нацрт са опаскама руске владе. Држи се, да ће тек данас објавити одговор српске владе. Полузванични лист српске владе. „Самоуправа“ пише, како ће у одговору српске владе бити искључено непосредно преговарање са Аустроугарском, него ће се истаћи, да Србија тражи одлуку од Европе. И црногорски званични лист потврђује, — да су сви гласови о одговору српске владе били просто измишљени Руски отправник послова на Цетињу предао је још прошле среде црногорској влади препис руске ноте Србији. У тој ноти даје руска влада пријатељске савете Србији, како да се држи у садањим критичним тренутцима. У последње време из разних извора ширени су најразличнији гласови о одговору српске владе на тај руски савет. Можемо изјавити, да ни један од тих гласова није оправдан.

Аустроугарска и Србија.

Будимпештански листови пуни су извештаја из Београда, како је примљена у Србији нота Аустроугарске, у којој аустријска и угарска влада изјављују, да не могу поднети саборима склопљени трговачки уговор са Србијом и изражавају своју наду, да ће променути своју досадању политику гледе Босне, те ће се тада Аустроугарска одмах упустити у преговоре са српском владом. По тим извештајима, та аустроугарска нота је у политичким круговима још појачала мржњу против Аустроугарске. У тим круговима сматрају, да је Аустроугарска прекршила своју реч тиме, што сада напушта онај трговачки уговор, који су потписале и српска, и аустријска и угарска влада и који је српски парламенат већ усвојио. Сад хоће Аустроугарска да заведе европско јавно мнење и да покуша стварањем безуговорна стања и тим присилити српски трговачки сталеж, да овај принуди српску владу на попустљивост у политичким питањима, нарочито пак у питању анексије — из обзира на економске интересе државне. Српски политички кругови су међутим уверени, да ће се Аустрија преварити у рачуну. Српски трговачки сталеж много је родољубивији, а да би се одлучио на онакав потхват. Осим тога тек пре кратка времена свршио се царински рат између Аустроугарске и Србије, који је трајао скоро три године, а тај је довео Србију до сазнања, да може водити царински рат са Аустроугарском без опасности по свој економски живот.

У посланичким круговима пак чуде се томе, како се наше министарство спољних послова у тој својој званичној ноти могло позивати на то, да се Србија одлучила променути своју политику гледе Босне и Херцеговине. Да би избегло непријатно разочарење, мудрије би било да је сачекало званичну изјаву српске владе, место што се ослонило на намерно измишљене гласове. Ну и у случају, да је та претпоставка аустроугарског спољног министарства умесна, ни тада истицање питања трговачког уговора у садањем тренутку не би било важно по Србију, јер

то питање ни у каквој вези не стоји са међународним питањем анексије Босне и Херцеговине. Српска влада ће према томе узети ту ноту и понуду на знање, а да се може дотаћи тога чисто економског питања на оном политичком основу, које је поставила Аустроугарска.

Енглеско мишљење о аустроугарској ноти Србији.

„Дели Телеграф“ пише само толико, како српску владу и сваког пријатеља мира треба да испуни задовољством она жеља Аутроугарске, да однос према својим суседима постави на миран основ. „Дели Мељ“ пак каже, како барон Еренталу треба да спорна питања изнесе пред велике силе, а не да преговара само са Србијом. Србија је мала, слаба држава, према којој Аустроугарска без повреде свога достојанства може да буде великодушна. Ако се Еренталу придржава тога, да Србију пограбивши за врат примора, да моли опроштење у Бечу, тада неће на коцку свој рођени успех.

Европска конференција.

Из Париза јављају, како ће руски, енглески, француски и талијански посланици у Бечу још у току ове недеље разложити барону Еренталу, да је потребно да се састане европска конференција. Разложиће му, да је реч делом о оним изменама берлинског уговора, које су већ наступеле, делом пак о оним, које ће наступети. Велике силе нарочито настојавају на томе, да на европској конференцији буде заступљена и Србија и да се на конференцији одлучи и у ствари дунавско-јадранске железничке пруге. — И у Лондону повољно суде о положају и држе, да ће барон Еренталл одустати од свога захтева, да непосредно преговара са српском владом и пристаће, да се сазове међународна конференција. —

Питање Србије и руска дума

Руски министар-председник Столипин сазвао је јуче многе чланове руске думе на саветовање. Том приликом је министар спољних послова Извољски у подужем говору расложио, како би бурна расправа у думи о српском питању имала само непријатних последица. За две недеље ће Русија дипломатским преговорима разбистрити положај, а дотле не би требало ништа предузимати у думи. Посланици су уважили те разлоге, па је чак и Владимир Бобрински изјавио, да би у таким прилакама било несавремено отпочињати расправу у думи о српском питању.

Отштета Србији у новопазарском санџаку.

Из Цариграда јављају „Пештанском Лојду“, како ће турски министар спољних послова на повратку своме из Русије по жељи барона Ерентала, свратити у Беч. Тамо ће се са аустријским државницима саветовати о питању новопазарског санџака. Кажу, боје се, да ће велике силе наклоњене Србији принудити Турску, да уступи један део новопазарског санџака Србији и Црној Гори, којим би се спојиле те две државе. И „Франкфуртске Новине“ јављају, како Русија, Енглеска и Француска намеравају да поведу преговоре са Турском, да би „дала под закуп Србији и Црној Гори једну пругу кроз новопазарски санџак. Исти лист тврди, да је о тој ствари већ већао турски министарски савет и каже, да је решио, да Турска одбије такав предлог. Ну ако Турска сама нађе, да јој је потребна железничка пруга кроз санџак на Јадранско Море, она ће ту пругу саградити без учешћа са стране.

Кошут својој странци.

Министар Кошут је оболео али је својој странци писао једно писмо. У њојзи је питао има ли странка још у њему поверења, јер јој на челу може остати и даље само тако, ако ужива њено пуно поверење. У име странке одговорено је Кошуту, да она има поверења у њему. Холо и Бањањи изјавили су да се слажу са Кошутом у питању банке, да ако неможе да дође до картелне банке, да се онда створи самостална угарска банка

Загребачки изгреди.

Кад је народни заступник Супило излазио прекјуче из „Народне Каване“ у Загребу, навалили су на њега са штаповима неколико франковачких легионера или зизибамбула. У часу их се скупио велики број, јер је нападај унапред био смишљен и изведен по договору. Супила су немилосрдно испребијали. Заступници Бањанин, Поповић и Прибићевић истрчали су одмах из каване, да избаве свога друга. Но побеснила франковачка руља као дивља навалила је тала на њих. Многобројна разуздана франковачка руља испребијала је ове посланике и они су се једва склонили у оближњој болници „милосрдне браће“, где су им привезане ране. — Ово своје дивљаштво означили су Франковци као осветнички чин за увреде нанешене франковачком заступнику Влаховићу на Реци ради ношења зизибамбулских легионарских знакова. А и за писање Франа Супила у „Новом Листу“ о Франковцима и њиховом вођи Јозефу Франку. — После овог свога дивљаштва отишли су зизибамбуле до Старчевићевог Дома, где се одржавао франковачки састанак и ту су бурно поздравили свога Јозефа. А враћајући се демонстрирали су пред кућом дра Богдана Медаковића, док их одатле није растерала полиција. Судећи по дивљачком франковачком расположењу неће остати само на овоме, него ће по свој прилици доћи до нових франковачких изгреда и демонстрација.

Препреден варалица.

Гроф Јосиф, безпослени радник из Будимпеште је на врло препреден начин оштетио тамошњу болницу. Исти је већ од дужег времена без посла живео, те је пре годину дана замолио једног свог пријатеља за натлију да га пријави у болницу као свог радника, јер би се може бити десио случај да се разболе, те да се не може у болести лечити. И овај учини Грофу ту услугу и пријави га. За тим је Гроф фалзифицирао једну пријаву на име удове Конт Агнешевице и на основу исте се пријавио као Гроф Михаљ. И тако је у Грофу Јосифу био оличен и Гроф Јосиф и гроф Михаљ. Кад је ово било свршено, начини се Гроф болестан, те је као Гроф Јосиф вукао плату из болнице све дотле, док није крајњи рок дошао; за тим је променуо стан и поново се разболео и вукао плаћу као Гроф Михаљ. И тако је исти неколико месеци варао болницу, док му се напослетку није ушло у траг. Гроф није плаћао уредно чланарину и на основу тога се при преслушању Конт Агнешевице испостави, да је Гроф варалица, те га ухапсе Гроф је на тај начин оштетио болницу са једанаест хиљада круна.

Судар торпеда.

Јављају из Пуља да су се торпеди „Випер“ и „Крокодил“ на отворен м мору сударили. При судару је торпед „Випер“ претрпео знатне озледе. Један нижи часник са „Крокодила“ је при судару тако несретно пао, да су му се ребра скрхала, више рањених није било.

Сукоб војника и грађана

У недељу у вече сукобило се у престоници више војника и грађана пред гостионицом код две круне На лицу места се набрзо искупи до две стотине људи, који су се на отвореној улици тукли. Сукоб је био тако жесток да се морало телефонирати по војнике, и тако је на место сукоба дошло једно одељење војника из касарне Марије Терезије под вођством једног поручника те бојџије развади. Четири војника су ухапшена.

Време.

Према телеграфском извештају од 24. фебруара може се очекивати ноћу сврзавица, местимично киша

Брзојави „Застави“.

Стигли 24. фебруара.

Немачка и Аустроугарска.

Беч. Немачки лист „Локал анцајгер“ јавља, да кад би у Бечу одбили конференцију, која би се имала састати пре но што се коначно реши српско питање, Немачка би ту конференцију потпомагала.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 23. фебруара 1909 год.

(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 к. 70 п. до 20 к. 90 п.
Раж средње каквоће 20 к. 60 п. до 20 к 70 п.
Жито за октобар 21 к. 66 п. до 21 к. 68 п.
Раж за октобар 1909. 18 к. 16 п. до 18 к. 18 п.
Јечам за храну 17 к. 40 п. до 18 к. — пот.
Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п. —
Зоб прве каквоће 17 к. 90 п. до 18 к. 20 п.
Зоб средње каквоће 17 к. 50 п. до 17 к. 80 п.
Кукуруз домаћи 14 к. 70 п. до 15 к. — п.
Кукуруз за мај 1909. 14 к. 96 пот. до 14 к. 98 п.

Изашле су из штампе књиге:

ЖЕНА И ЊЕНО ПРАВО

предавање

Јаше Томића.

У Н Саду 1909. Штампарија дра Светозара Милетића. Цена 20 потура. Може се добити код Косте Лере у Н. Саду.

Телеграм.

Земљетрес који се десио у МЕСИНИ изненадиће ових дана Нови Сад.

24: 1—1

!! НА ЗНАЊЕ !!

Налазим се побуђен, до знања ставити, да се моје брашно у ТЕМЕРИНСКОЈ УЛИЦИ Бр. 44. у кући г. Ђоке Сланкаменца, ЈЕДИНО у мојој радњи, која носи моју фирму и у којој је продавац г. Стева Коларски, продаје

ВАЛТАЗАР ФАЈТ,
парна млина,
Нови Сад.

189 4—6

ИМАМ НА ПРОДАЈУ

20.000 КАЛЕМА

са жилама на монтиколи по **110 К. од хиљаде**, оплемењени су са ружицом и сланкаменком, уједно имам и

20.000 КОРЕЊАКА

порталис по **50 К. од хиљаде.**

Обратити се на

Косту Гајића

211 2—6 Срем. Карловци.

ПРИСПЕЛА ЈЕ и већ на све стране разашиљем нашу на далеко чувену од повесма руком предену прећу за ткање. Прећа је ванредно лепа и јака. — Раша стаје 32—33—34 и 36 новчића. Што дебља тим скупља.

ПАМУК за ткање само најфинији држим. Цене су најумеренije. Послуга савесна и тачна. Неповољно без речи узимам натраг, а новац враћам.

Цењене поруџбине моли

Никола Поповић,
Ада.

22 11—25

80.000

ОПЛЕМЕЊЕНИХ БОСАНСКИХ ШЉИВА ЦРНИЦА

за расад од најкрупније и ванредно лијепе врсте, одликоване првом дипломом Земаљске Босанске Владе, те у Бечу и Пешти и сребрном медаљом на свјетској изложби у Паризу 1900. год. продаје.

Саво Т. Кујдић
Брчка (Босна).

146 6—15

ИЗДАЈЕМ

2 меблиране собе,

у Кисачкој улици број 17.

Собе су потпуно чисте, а издајем сваку посебно. Евентуално би и кост давала

165 2—3

ИЗВРСНО СРЕМСКО ВИНО

из свога винограда

26 новчића литра,

шљивовица и комовица 50 н. литра

Точи се у сопственој кући

Мите Штрангарева

гостионичара

код „црвеног срца“

150 3—10 у Новом Саду.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.